

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefon dyżurny: 21-34-34
Telex: 816-436

BD/118/10/88

DYNAMIKA NASTROJÓW SPOŁECZNYCH - SPIRALA NIEZADOWOLENIA

Kwiecień 1988 r.

Potwierdza się, niestety, zamieszczone w raporcie "Jak minął rok 1987?"¹ podsumowanie nastrojów społecznych, że "jest źle i będzie jeszcze gorzej". Wskazują na to wyniki kilku badań z pierwszego kwartału br.². Nie wszystkie zjawiska i tendencje dają się wyjaśnić podwyżkami cen. W poprzednich bowiem latach pogorszenie się samopoczucia społecznego po podwyżkach nigdy nie osiągnęło stanu odnotowanego w momencie ogłoszenia planowanej na rok 1988 skali podwyżek cen i nie utrzymywało się przez tak długi, bo prawie półroczny okres. Relacje z nastrojów z pierwszego kwartału bieżącego roku przedstawiamy na tle wyłaniającej się z naszych badań dynamiki opinii o kluczowych elementach sytuacji polityczno-gospodarczej.

Poprawa stanu gospodarki i położenia materialnego społeczeństwa to sprawy najważniejsze dla Polski i Polaków

Od 1984 roku wśród spraw istotnych dla Polski i Polaków na pierwszym planie znajduje się wyjście z impasu gospodarczego, poprawa kondycji gospodarki kraju /aneks, tab.1/. Przez wiele miesięcy drugą co do częstości pojawiania się ważną dla kraju i obywateli sprawą był spokój społeczny, stabilizacja polityczna. Jej ranga spadła po podwyżkach cen w kwietniu 1987 roku i utrzymuje się - po chwilowym wzroście w sierpniu '87 - w kolejnych badaniach na odległych pozycjach. Jeszcze w 1986 roku o spokoju społecznym mówiło prawie 27% badanych, a w 1988 r. już tylko 12%. Charakterystyczne, że tuż po podwyżkach ludzie dostrzegają niebezpieczeństwo we wzroście inflacji, a w okresie planowania podwyżek lub osuwania się z ich wymiarem mówią o

---

¹ Badanie pod tym hasłem zrealizowano w dniach 16-19 listopada '87 na ogólnopolskiej próbie udziałowej /N=1498/.

² "Aktualne problemy /8/" - 8-14 lutego '88, ogólnopolska próba udziałowa /N=1497/; "Jak nam się żyje?" - 1-29 lutego '88, ogólnopolska próba losowa dorosłej ludności /N=1395/; "Praca-stanowisko-płaca" - luty '88, ogólnopolska próba losowa zatrudnionych w gospodarce uspołecznionej: szeregowych pracowników /N=988/ nadreprezentacja kierowników /N=345/ i reprezentacja naczelników /prezydentów miast i gmin/N=336/; "Sprawy Polski i Polaków /2/" - 2-14 marca '88, ogólnopolska próba udziałowa /N=1499/.

pogarszaniu się sytuacji materialnej. Na liście przyczyn indywidualnego niepokoju, lęku na pierwszym miejscu znajduje się wzrost cen, inflacja /88,1%/, a dopiero na szóstym spokój w kraju /54,7%/. Zmniejszenie się znaczenia spokoju społecznego jest tym bardziej symptomatyczne, że jednocześnie wzrasta poczucie napięcia społecznego.

Podwyżki cen i sytuacja materialna podstawową
przyczyną napięć i frustracji społecznych

Dla dynamiki ocen atmosfery społecznej cezurą była jesień roku 1987 /aneks, tab.2/. Wówczas to napięcia postrzegała zdecydowana większość badanych, przy czym znaczna grupa /od 15 do 20%/ uważała, że są one bardzo silne. Przyczynę napięć upatrywano najczęściej w warunkach materialnych, we wszystkich ich aspektach /aneks, tab.3/.

W sierpniu '87 i kwietniu '86 pozytywnie charakteryzujący nastroje swego otoczenia stanowili około 1/4 badanych, w listopadzie '87 grupa ta zmniejszyła się do 3% /aneks, tab.4/. Po operacji cenowej nieco rzadziej wskazywano na stany lękowe i obawy przed tym, co nastąpi na rzecz rezygnacji i pogodzenia się z losem. Nadal jednak liczna grupa przypisywała otoczeniu głęboką frustrację, niezadowolenie i brak wiary w jakąkolwiek poprawę.

Powody do wybuchu konfliktu w ciągu najbliższych lat dostrzegało w lutym '88 blisko 70% /od listopada '87 grupa ta wzrosła o około 9% - aneks, tab.5/; ponad 55% twierdziło, że są powody do wybuchu, ale do niego nie dojdzie, ponieważ ludzie nie mają nadziei, że protesty mogą coś zmienić, są za bardzo zmęczeni, aby zajmować się polityką, lub boją się w nią angażować, a ponad 14% uważało wręcz, że wszystko zdaje się wskazywać, iż dojdzie do wybuchu konfliktu.

Przekonanie o możliwości konfliktu charakteryzuje przede wszystkim ludzi młodych, osoby z wyższym wykształceniem, mieszkańców dużych miast /powyżej 500 tys. ludności/, członków b."Solidarności" oraz określających swoją sytuację materialną jako złą.

Postrzegający możliwość wybuchu konfliktu w większości wskazywali na położenie materialne społeczeństwa jako przyczynę i tło ewentualnego konfliktu /aneks, tab.6/.

Sytuacja materialna jako efekt złego stanu gospodarki i wynik przerzucania kosztów kryzysu na społeczeństwo

Panuje przekonanie, że w sytuacji materialnej społeczeństwa następuje regres i że proces ten będzie się pogłębiał /aneks, tab.7/. Jest to wynik przede wszystkim inflacji, wciąż mało zasobnego rynku /aneks, tab.8/. Od 1984 roku wzrasta społeczny opór, nasilają się reakcje przeciw polityce rządu w sprawie cen /aneks, tab.9/. Ugruntowało się powszechne przekonanie o zmniejszaniu się realnej wartości dochodów ludności; zdecydowana większość badanych źle ocenia poziom i cen, i płac. Po lutych podwyżkach problem ten postrzegany jest jako bardziej dolegliwy /częściej uważa się, że za dochody można kupić znacznie mniej/. Do odczuwalnego przez większość badanych braku pieniędzy dołączają się /zwłaszcza od listopada '87/ trudności z zakupem podstawowych towarów. W przekonaniu respondentów kłopoty rynkowe bądź to utrzymują się na niezmiennym, niezadowolającym poziomie, bądź też narastają.

Podwyżki cen nie wpływają w radykalny sposób na obniżenie samooceny położenia materialnego /aneks, tab.10/ - najczęściej jest ono charakteryzowane jako umożliwiająca co najwyżej zaspokojenie podstawowych potrzeb i budzi niezadowolenie /aneks, tab.11/. Po kolejnych podwyżkach wzrasta jednak poczucie pogarszania się sytuacji materialnej w ich wyniku /w 1986 roku tak sądziło 46%, a w 1988 r. - 71%, aneks, tab.12/. Ludzie niejako nawzajem przekonują się, co więcej, utwierdzają się w przekonaniu, że podwyżki cen muszą oznaczać pogorszenie.

Obrona własnych budżetów przed skutkami podwyżek jest pasywna i polega głównie na rezygnacji z wydatków, na wyrzeczeniach bez prób szukania możliwości zwiększenia dochodów /aneks, tab.13/.

Zmiana cen nie jest zatem postrzegana jako mechanizm ekonomiczny - regulujący funkcjonowanie rynku, bardziej jako wynik

nieudolnej polityki władz, którego konsekwencją jest naruszenie sfery szczególnie chronionej przez społeczeństwo - sfery położenia materialnego /aneks, tab.14/.

Polityka rządu przyczyną złej sytuacji gospodarczej

Wprawdzie w latach 1984-1986 w ocenach sytuacji gospodarczej kraju nie dominowały oceny pozytywne, jednakże niezadowolenie z niej nigdy nie było tak wielkie, jak w jesieni 87. Jako złą oceniło ją ponad 80% badanych /aneks, tab.15/. Drastyczne załamanie nastrojów na tle sytuacji gospodarczej od października 87 objawia się zarówno w ogólnym nastawieniu /częstości określania sytuacji jako złej/, jak też w ostrości krytyki /znacznie częstsze mówienie, że jest "bardzo zła" niż "raczej zła"/. Od tego czasu do marca 88 mamy do czynienia z ustabilizowaniem się nastrojów społecznych na krytycznym poziomie. Nie widzi się też możliwości poprawy sytuacji w ciągu najbliższych lat /aneks, tab.16a/. Utrwalił się powszechny od wielu miesięcy pogląd, że trudności gospodarcze naszego kraju są wielkie /aneks, tab.16b/. Znacznie ewoluowało w czasie postrzeganie ich charakteru /trwałe bądź przejściowe/. Nastąpiła tu zasadnicza zmiana stanowisk. W listopadzie 87 za trwałe uznawało je 44,3% respondentów, w lutym zaś większość /59,9%/, a za przejściowe odpowiednio 53,6 i 39,2%. Polacy coraz częściej nie widzą też szans przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego. O ile w listopadzie 87 nadzieje na szybszy rozwój gospodarczy kraju żywiło jeszcze 28%, to w lutym - już tylko 17%.

Szczególnie sugestywny obraz pogorszenia się społecznych ocen kondycji gospodarki otrzymujemy przy łącznym rozpatrywaniu ocen stanu obecnego i przewidywań co do tego, czy w najbliższych dwóch latach nastąpią zmiany i jaki będzie ich kierunek. Klasyfikacja odpowiedzi może być uznana za wskaźnik optymizmu bądź pesymizmu badanych w tych sferach /aneks, tab.17/.

Spółeczeństwo jest zgodne co do katastrofalnego stanu gospodarki i konieczności radykalnej reformy - w marcu 88 wskazywało na nią 88% badanych. Maleje jednak odsetek przewidujących powodzenie reformy gospodarczej, a zwłaszcza upatrujących

w polityce rządu szansę pokonania kryzysu gospodarczego /z 52% w kwietniu⁸⁷ do 26% w lutym⁸⁸ - aneks, tab.18/. Co ważne, nie wierzą w powodzenie reformy częściej pracownicy gospodarki uspołecznionej /aneks, tab.19/. W odpowiedziach na pytania bezpośrednio dotyczące realizowanych obecnie zmian w gospodarce widać znaczną niewiarę w dokonanie dzięki tym zmianom przełomu w gospodarce /aneks, tab.20/, przy czym kontrowersje budzą nie tyle reformatorskie intencje władzy³, co realizowana przez nią koncepcja ożywienia gospodarki. W marcu⁸⁸ zaledwie 1/5 uznało reformę proponowaną przez władzę za zbieżną z tym, czego potrzebuje nasza gospodarka.

Nasilenie się nieufności do instytucji i osobistości politycznych

Nastroje polityczne zwykle pogarszały się /wzrost ocen negatywnych - aneks, tab.21 - i narastanie pesymizmu co do przyszłości - aneks, tab.22/ po kolejnych podwyżkach cen. Specyfiką sezonu politycznego 1987/88 jest długotrwałe utrzymywanie się złego stanu nastrojów - pojawił się on w nietypowym momencie, bo w październiku⁸⁷, i mimo pewnych symptomów poprawy w okresie poprzedzającym referendum uległ dalszemu pogorszeniu po podwyżce cen i pozostaje na tym samym poziomie. Źle oceniający sytuację polityczną stanowili 21% w październiku⁸⁷, a więc o 6 punktów procentowych więcej niż w sierpniu, 18% w listopadzie⁸⁷, 26% w lutym i 25% w marcu br.

Decyzja o podwyżce cen, a następnie jej realizacja wyraźnie zmniejszyła zasięg aprobaty działalności podstawowych instytucji państwa /aneks, tab.23/. Zasięg aprobaty rządu zmniejszył się z 77% w grudniu⁸⁵ do 51% w lutym⁸⁸, Rady Państwa - z 76 do 60%, sejmu - z 79 do 69%. Podobnie było w przypadku PZPR /z 53 do 34%/ i PRON /z 53 do 39%/. Zmalała też częstość aprobowania działań W.Jaruzelskiego /z 82% w sierpniu⁸⁷ do 68% w lutym⁸⁸/ oraz Z.Messnera /odpowiednio z 65 do 53%/. Badani postrzegają też zmniejszenie się społecznej aprobaty gabinetu Z.Messnera /z 43% w grudniu⁸⁶ do 27% w listopadzie⁸⁷ - aneks, tab.24/.

---

³ W czerwcu⁸⁷ o takich intencjach było przekonanych 73% respondentów.

Spadek zaufania do rządu i PZPR oraz jego wzrost do związków zawodowych w okresie od listopada⁸⁷ do lutego⁸⁸ /aneks, tab.25/ świadczy o przenoszeniu emocji wokół cen na wartościowanie zjawisk politycznych. W lutym⁸⁸ wzrosło społeczne przyzwolenie dla opozycji politycznej i L.Wałęsy /aneks, tab.26/, przy czym związki zawodowe w dalszym ciągu nie cieszą się poparciem większości, a zasięg popierających opozycję nie sięga 1/4 badanych. W tym okresie zmalała też popularność czołowych polityków polskich mierzona odsetkiem deklaracji sympatii - antypatii do nich. W lutym odnotowano natomiast wzrost sympatii do A.Miodowicza i L.Wałęsy /aneks, tab.27/.

W wynikach badań opinii społecznej można znaleźć wiele szczegółowych przykładów pogorszenia się w ostatnim okresie nastrojów społecznych, wzrostu krytycyzmu wobec zjawisk politycznych czy zgoła spadku zaufania do propozycji ideologicznych. Przytoczmy dwa tego symptomy.

Na pytanie o to, czy w Polsce prowadzi się przemyślaną politykę kadrową, w 1988 roku prawie dwukrotnie częściej /68%/ niż w 1986 /35%/ odpowiadano, że nie.

Zdecydowanie maleje aprobata istniejącego w Polsce systemu władzy: w styczniu⁸⁷ oceniało go jako dobry i co najwyżej wymagający niewielkich zmian 63%, a w lutym br. - 45%. Odsetki ocen negatywnych wynosiły odpowiednio: 31 i 43.

Rekapitulacja zmian w społecznych opiniach i ocenach między kwietniem roku ubiegłego a lutym i marcem roku bieżącego

W okresie tym wzrosła: do 75% /czyli o 12%/ grupa postrzegających w społeczeństwie stan napięcia, do 69% /o 8%/ - uznających istnienie powodów do wybuchu konfliktu społecznego, do 82% /o 13%/ - oceniających stan gospodarki jako zły, do 41% /o 6%/ - przewidujących dalsze pogorszenie sytuacji gospodarczej, do 60% /o 10%/ - uznających trudności gospodarcze kraju za trwałe.

Za istniejącą sytuację gospodarczą zdecydowanie częściej obwiniane są władze - do 49% /o 10%/ wzrosła grupa uznających, że polityka rządu nie stwarza szansy wyjścia z kryzysu gospodarczego, do 41% /o 11%/ - że przez podwyżki cen rząd pragnie

zasłonić własną nieudolność, do 53% /o 8%/ - że podwyżki są ceną, którą płaci społeczeństwo z winy rządu.

Jednocześnie rośnie spirala społecznego niezadowolenia z sytuacji materialnej i rynkowej. Do 56% /o 8%/ wzrósł odsetek niezadowolonych z osiągniętych dochodów, do 57% /o 7%/ odsetek tych, którym w równym stopniu dokuczają brak pieniędzy co niedobór towarów na rynku, do 42% /o 11%/ obawiających się o własną przyszłość, do 42% /o 7%/ oceniających kłopoty z codziennymi zakupami jako wzrastające. Znacznie wzrosła częstość wyrażania opinii, że podwyżki cen w bardzo dużym bądź dużym stopniu pogorszą własną sytuację materialną /odpowiednio o 17 i 8%/.

Spirala niezadowolenia znajduje odzwierciedlenie w ocenach politycznych. Drastycznie maleje zaufanie do instytucji politycznych i przedstawicieli kierownictwa kraju. Zaufanie do rządu obniżyło się o 21%, PZPR - 19%, Rady Państwa - 17%, PRON-u - 13%, sejmu - 9%. Znacznie zmniejszyły się deklaracje zaufania do I sekretarza KC PZPR i przewodniczącego Rady Państwa /o 14%/ i prezesa Rady Ministrów /o 12%/. Zdecydowanie, bo aż o 18% zmalała aproba istniejącego systemu sprawowania władzy.

Kondensacja nastrojów - tolerancja wobec niepokojów

Pod ciśnieniem długookresowej stagnacji gospodarczej oraz nieskuteczności wysiłków zmierzających do otwarcia perspektyw rozwojowych doszło w ostatnich kilku miesiącach do kondensacji nastrojów społecznych. Jest ona ogólnym skutkiem kumulacji negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych, które w odczuciu społecznym ograniczają możliwości społeczeństwa i jednostek. Ograniczenia tych możliwości postrzega się przede wszystkim w sferze materialnych warunków życia rodziny, w rezonansie ogólnej, stagnacyjnej sytuacji gospodarczej i nieskuteczności reformy, w niesprawności instytucji administracyjnych i gospodarczych. Coraz częściej, choć nie tak drastycznie, dochodzi do głosu krytycyzm wobec polityki odnoszonej do różnych sfer

życia społecznego. Na tym tle maleje zaufanie do instytucji politycznych, zwłaszcza do rządu i PZPR oraz do osobistości życia publicznego.

Rozdźwięk między występującymi ograniczeniami materialnymi i duchowymi a poziomem aspiracji społecznych pogłębia się. Przy występowaniu widocznych przejawów rezygnacji i apatii ze strony części społeczeństwa nie dochodzi do akceptacji istniejących ograniczeń. Utrzymywanie się stosunkowo wysokich aspiracji i niemożność ich realizacji w dającej się przewidzieć perspektywie rodzi poczucie bezsilności, rozgoryczenia i frustracji.

Instytucjonalne zabezpieczenia spokoju społecznego są słabe, przede wszystkim w tym sensie, że nie gwarantują ujścia wybuchowym nastrojom, nie stwarzają przestrzeni społecznej i gospodarczej, w której mogłoby się istniejące niezadowolenie społeczeństwa przeobrazić w czynnik pozytywny. Jednocześnie w odczuciu społecznym maleje ranga spokoju społecznego, co można odczytać jako przejaw zwiększonej tolerancji wobec działalności ukierunkowanej na wyjście z impasu nawet za cenę niepokoju społecznego.

Sytuacja jest wybuchowa. Ciśnienie trudności społeczno-gospodarczych jest wysokie. Wytrzymałość instytucjonalnych zabezpieczeń jest niedostateczna.

Tabela I

Problemy ważne dla Polaków i Polaków	I '84		V '84		IX '84		IV '86		VII '86		IV '87		VII '87		XI '87		II '88		III '88	
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b
Przewycięzanie kryzysu, wyjście z kryzysu, stabilizacja gospodarcza	35,7	I	35,4	I	40,5	I	37,2	I	25,4	I	30,5	I	31,2	I	29,7	I	34,1	I	35,3	I
Spokój w kraju, stabilizacja polityczna, porozumienie narodowe	27,3	II	26,4	II	29,7	II	26,7	II	22,1	II	14,5	IV	18,2	II	7,9	VIII	12,2	V	15,8	IV
Zaopatrzenie rynku, więcej towarów, poprawa funkcjonowania rynku, reklamentacja	18,6	III	18,3	III	21,6	III	15,3	IV	17,8	III	6,6	VIII	10,4	VI	15,7	IV	11,3	VI	12,3	VI
Polepszenie warunków życia, poprawa bytu ludzi pracy, standard życia, niskie renty i emerytury	12,9	IV	11,7	IV	16,2	IV	16,2	III	17,2	IV	16,6	III	15,5	III	20,1	II	22,1	III	21,9	II
Stabilizacja cen, zahamowanie wzrostu inflacji, podniesienie wartości ziótówki	10,8	V	7,8	VII	7,8	V	14,1	V	10,4	V	17,0	II	12,2	V	15,7	IV	27,6	II	17,6	III
Dyscyplina pracy, stosunek ludzi do pracy	7,8	VI	8,1	VI	6,0	VI	6,0	VII	5,7	VIII	5,8	IX	5,0	IX	3,8	IX	3,5	IX	4,7	IX
Spłata zadłużeń	5,7	VII	4,5	IX	4,8	IX	12,0	VI	7,9	VI	9,5	V	13,6	IV	9,2	VII	9,5	VII	14,7	V
Zmiana sposobu zarządzania gospodarką, likwidacja marnotrawstwa, lepsza organizacja pracy, wykorzystanie rezerw	5,7	VII	8,7	V	4,8	IX	5,7	VIII	6,7	VII	7,7	VII	8,8	VIII	9,4	VI	5,0	VIII	7,8	VIII
Stosunki, relacja władza-społeczeństwo, zaufanie społeczeństwa do władzy	5,7	VII	5,7	VIII	5,7	VII	2,4	X	2,7	XI	1,4	XI	1,3	XI	2,1	X	0,9	XI	1,0	XI
Rozwój kontaktów międzynarodowych, sytuacja Polski na arenie międzynarodowej	3,0	VIII	1,8	XI	5,4	VIII	3,6	IX	3,5	IX	1,8	X	1,6	X	2,1	X	1,9	X	2,5	X
Konsekwentne wdrażanie reformy gospodarczej, przestrzeganie zasad reformy Referendum	1,8	IX	3,6	X	2,4	X	3,6	IX	3,8	IX	9,1	VI	10,0	VII	17,8	III	15,4	IV	11,5	VII
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12,4	V	0,0	XII	0,1	XII

a - odsetek wskazań, b - rangę problemu.

Tabela 3

w procentach

Przyczyny napięcia społecznego	Respondenci według terminów badań	
	II '88 /N=1378/	III '88 /N=1374/
1. Położenie materialne społeczeństwa:	49,7	54,4
- podwyżki cen	29,7	34,5
- pogarszanie się warunków życia	14,6	20,3
- kłopoty z zaopatrzeniem	8,1	11,6
- niskie płace	3,8	6,5
2. Brak perspektyw, niepewność jutra	28,8	30,8
3. Sytuacja gospodarcza kraju:	13,6	10,9
- kryzys, zadłużenie	9,1	8,3
- niewiara w powodzenie reformy	4,2	3,0
4. Sytuacja polityczna:	11,0	8,9
- krytyka władz, jej polityki	6,4	4,8
- okłamywanie społeczeństwa	1,7	1,9
- wzrost niepokojów społecznych	0,9	1,5
- brak demokracji	0,5	0,5

Tabela 4

w procentach

Charakterystyka nastrojów społecznych	Respondenci według terminów badań:			
	IV '86	VII '87	XI '87	II '88
Ogólne odprężenie i zadowolenie, wiara, że będzie lepiej	2,3	1,7	0,9	0,7
Pewne odprężenie i zadowolenie, że jest trochę lepiej	21,2	20,6	4,1	2,3
Rezygnacja, pogodzenie się z losem	24,0	22,4	11,3	22,6
Lęk, obawa, co przyniesie przyszłość, niepewność jutra	30,8	32,0	53,0	42,0
Ogólne niezadowolenie, niewiara w jakąkolwiek poprawę	19,7	19,0	24,6	27,8
	23,5	22,3	5,0	3,0
	74,5	73,4	88,9	92,4

Tabela 5

w procentach

Możliwość: wybuchu konfliktu	Respondenci według terminów badań			
	XI '87	II '88		
Tak, wszystko na to wskazuje	5,7	6,7		
Raczej tak, wiele na to wskazuje	8,1	7,8		
Są powody do wybuchu, ale ludzie:	} 60,7	} 69,3		
- nie mają nadziei, że protesty mogą coś zmienić			17,2	23,7
- są za bardzo zmęczeni, aby zajmować się polityką			17,4	18,9
- boją się angażować w politykę			12,3	12,2
Nie ma powodów do wybuchu	18,2	12,2		
Trudno powiedzieć	20,8	18,2		

Tabela 6

w procentach

Przyczyny wybuchu konfliktu	XI '87	II '88
	/N=958/	/N=1084/
1. Położenie materialne społeczeństwa:	78,4	59,6
- pauperyzacja społeczeństwa, obniżenie stopy życiowej	41,6	33,7
- podwyżki cen, stale rosnące ceny	43,7	26,8
- złe zaopatrzenie	11,5	7,7
- niskie płace, zarobki	12,3	5,6
2. Sytuacja gospodarcza kraju	28,0	28,6
- kryzys, brak stabilizacji gospodarczej	17,7	23,0
- niepowodzenie reformy gospodarczej	5,4	2,3
- niemotywacyjny system wynagrodzeń	1,5	1,1
3. Sytuacja polityczna	18,9	22,6
- brak perspektyw przed społeczeństwem	4,3	6,2
- brak zaufania do władzy	4,2	5,9
- brak konsekwencji w działaniu władz	3,7	4,6
- brak demokracji	2,3	1,8
4. nierozwiązanie kwestii społecznych	6,7	7,1
- brak sprawiedliwości	5,0	4,8
- trudności stratu życiowego młodzieży	1,4	1,2

Tabela 7

w procentach

Opinie o warunkach życia	Respondenci według terminów badań:			
	IV '87	VIII '87	XI '87	II '88
Poziom życia społeczeństwa:				
- wzrasta	7,8	19,5	12,5	9,4
- nie zmienia się	26,1	32,1	27,7	20,8
- obniża się	65,7	47,6	59,3	69,7
Wzrost dochodów:				
- pokrywa podwyżki cen	4,4	6,0	5,0	4,3
- nie pokrywa podwyżek cen	95,1	93,2	94,1	95,1
Z dochodów można kupić obecnie:				
- więcej niż rok temu	1,5	2,0	1,1	1,0
- tyle samo co rok temu	10,1	18,9	15,4	7,9
- mniej niż rok temu	88,1	78,6	83,1	90,9
w tym:				
- znacznie mniej	37,7	37,0	37,1	49,9
- odczuwalnie mniej	43,7	46,3	52,9	43,3
- niewiele mniej	9,3	15,3	9,5	5,8
Kłopoty z codziennymi zakupami obecnie:				
- wzrastają	34,9	29,9	56,4	41,9
- są takie, jak były	47,9	45,6	36,2	48,4
- maleją	16,4	20,4	6,7	7,5
- nie istnieją	0,6	3,7	0,5	2,1

Tabela 8

w procentach

Odpowiedzi na pytanie: "Co jest bardziej dokuczliwe: brak pieniędzy czy braki w zaopatrzeniu?"	Respondenci według terminów badań		
	XII '86	XI '87	II '88
Brak pieniędzy i braki w zaopatrzeniu	50,0	55,7	56,9
Brak pieniędzy	31,6	26,1	25,5
Braki w zaopatrzeniu	14,1	15,3	14,8
Ani brak pieniędzy, ani braki w zaopatrzeniu	3,2	2,1	1,8

Tabela 9

w procentach

Twierdzenia dotyczące podwyżek cen	Respondenci według terminów badań		
	IV '86	IV '87	II '88
Podwyżka jest ceną, którą zapłaci społeczeństwo z winy rządu	44,9	55,4	52,8
Podwyżka jest kosztem, który poniesiemy teraz, aby w przyszłości było lepiej	10,2	8,0	8,8
Podwyżka jest naturalnym skutkiem sytuacji gospodarczej kraju	44,9	36,6	38,4

Tabela 10

w procentach

Ocena własnej sytuacji materialnej	Respondenci według terminów badań						
	XII '85	IV '86	XII '86	IV '87	XI '87	II '88	III '88
Bardzo zła i zła	15,0	13,8	10,0	17,7	11,6	16,2	14,2
Raczej zła	23,0	26,6	22,6	21,8	24,6	23,6	21,8
Średnia, przeciętna	45,2	42,9	49,5	47,1	48,3	45,6	48,0
Dość dobra	10,1	10,2	10,9	7,8	8,1	8,1	8,2
Bardzo dobra i dobra	6,5	6,5	6,7	5,4	6,4	6,5	7,8

Tabela 11a

w procentach

Ocena poziomu dochodów	Respondenci według terminów badań	
	I '87	II '88
Wystarczają na zaspokojenie:		
- podstawowych potrzeb na minimalnym poziomie	28,7	27,2
- podstawowych potrzeb	45,9	45,4
- nieco więcej niż podstawowych potrzeb	19,4	23,1
- znacznie więcej niż podstawowych potrzeb	3,0	3,0
- prawie wszystkich potrzeb	2,3	1,1

Tabela 11b

w procentach

Stopień zadowolenia z posiadanych dochodów	Respondenci według terminów badań	
	I '87	II '88
Zadowolenie	26,0	15,9
Częściowe zadowolenie, częściowe niezadowolenie	25,9	27,1
Niezadowolenie	47,6	55,8
Trudno powiedzieć	0,5	1,0

Tabela 12

w procentach

Ocena wpływu podwyżki cen na sytuację materialną ogółu społeczeństwa i własną	Respondenci oceniający wpływ podwyżki na sytuację materialną:					
	ogółu społeczeństwa			własną		
	IV '86	IV '87	II '88	IV '86	IV '87	II '88
Pogorszy się w:						
- bardzo dużym stopniu	.	22,6	33,5	10,3	23,0	27,1
- dużym stopniu	.	53,1	46,8	36,2	45,4	43,9
- niewielkim stopniu	.	15,8	13,3	39,0	24,1	21,0
Nie zmieni się	.	0,9	2,0	8,6	5,2	4,8
Trudno powiedzieć	.	6,2	4,3	4,8	2,2	3,1

Tabela 13

w procentach

Sposoby radzenia sobie po podwyżce cen	Respondenci według terminów badań		
	IV '86	IV '87	II '88
Ograniczenie wydatków na usługi - wykonywanie wszystkiego, co możliwe, we własnym zakresie	76,0	80,3	85,0
Ograniczenie bieżących wydatków na utrzymanie rodziny	61,5	66,1	68,3
Rezygnacja z zakupów artykułów trwałego użytku	62,7	65,9	69,7
Przeznaczenie oszczędności na bieżące potrzeby	53,1	61,1	62,1
Ograniczenie wydatków na kulturę	52,2	55,3	55,8
Ograniczenie kontaktów towarzyskich	44,4	46,0	48,0
Rezygnacja z wyjazdu na urlop	38,3	42,8	49,3
Podjęcie pracy dodatkowej	27,0	34,1	34,4
Rezygnacja z powiększenia /zało- żenia/ rodziny	34,5	33,1	42,7
Zabieganie o pomoc rodziny	19,7	25,4	25,5
Zmiana pracy na lepiej płatną	14,5	18,0	18,8
Zabieganie o pomoc państwa	7,3	9,6	12,1
Zabieganie o pomoc kościoła	5,9	7,6	7,6

Tabela 14 w procentach

Opinie o motywach rządu do wprowadzenia podwyżki cen	Respondenci według terminów badań	
	IV '86	II '88
Zasłonić własną nieudolność	30,4	41,3
Nie dopuścić do kolejek, pustych sklepów	30,2	21,0
Dostosować ceny do rzeczywistych kosztów produkcji	23,0	26,9
Zdobyć pieniądze na własne cele	14,5	10,0

Tabela 15

Ocena sytuacji gospodarczej	Respondenci według terminów badań												w procentach
	XII '84	XII '85	III '86	IV '86	VII '86	X '86	XII '86	IV '87	VII '87	X '87	XI '87	II '88	
Bardzo dobra i dobra	1,7	1,8	0,5	1,4	0,1	1,9	3,1	0,9	1,6	2,0	1,3	1,1	0,4
Dość dobra	9,5	10,1	6,2	6,1	7,4	9,6	9,1	3,7	7,0	4,7	4,7	1,7	1,9
Ani dobra, ani zła	44,6	34,8	36,3	32,6	52,0	26,2	26,8	24,2	29,2	18,7	23,8	12,0	15,0
Zła, raczej zła	32,2	37,9	5,1	42,9	30,5	30,9	32,6	34,6	30,7	32,4	37,6	26,1	27,3
Zła i bardzo zła	5,0	8,1	41,3	12,6	7,8	28,2	25,9	34,5	28,7	40,4	30,9	56,1	54,0
Trudno powiedzieć	5,2	7,1	10,0	4,4	2,1	2,0	2,0	2,1	2,5	1,0	1,4	2,8	0,7

Tabela 16 a

w procentach

Przewidywany kierunek zmian w sytuacji gospodarczej	Respondenci według terminów badań											
	XII 84	XII 85	IV 86	VII 86	X 86	IV 87	VII 87	X 87	XI 87	II 88	III 88	
Zdecydowanie się poprawi	5,3	4,3	2,3	4,4	2,6	0,5	0,7	1,1	1,6	1,1	1,1	
Nieznacznie się poprawi	46,5	38,1	32,6	34,1	27,3	18,2	24,1	22,2	21,4	18,5	18,9	
Pozostanie bez zmian	21,5	27,7	30,1	34,2	32,7	32,5	29,5	25,3	19,0	27,1	24,4	
Nieznacznie się pogorszy	8,4	11,8	14,5	11,4	17,2	18,4	24,0	27,4	32,2	28,7	29,4	
Zdecydowanie się pogorszy	7,7	4,6	8,1	4,9	11,0	16,6	7,5	10,9	13,2	13,4	12,1	
Trudno powiedzieć	10,0	13,3	12,3	10,9	8,9	13,7	13,9	12,8	11,9	11,0	14,0	

Tabela 16 b

Ocena trudności gospodarczych i perspektyw rozwoju gospodarczego	Respondenci według terminów badań:			
	IV 87	VIII 87	XI 87	II 88
Trudności gospodarcze są:				
- wielkie	76,5	63,4	75,4	79,0
- średnie	22,1	33,7	23,0	19,8
- małe	1,1	2,4	1,1	1,1
- trwałe	49,3	44,7	44,3	59,9
- przejściowe	49,8	54,4	53,6	39,2
Rozwój gospodarczy kraju będzie:				
- szybszy	18,3	22,8	27,8	17,1
- taki sam	57,4	55,5	53,9	60,3
- wolniejszy	23,5	20,6	16,3	22,2

w procentach

Tabela 17

w procentach

Grupy respondentów	Gospodarka									
	XII '85	IV '86	IV '87	VIII '87	XI '87	II '88	III '88			
Pełni optymiści	9,6	5,8	2,8	5,6	3,7	2,1	1,6			
Umiarkowani optymiści	30,1	23,9	11,7	17,9	11,6	7,3	8,6			
Przewidujący stagnację lub nieznaczną poprawę	20,5	18,1	8,9	12,3	7,9	5,2	7,0			
	20,5	20,4	17,4	19,8	18,2	16,0	15,5			
Umiarkowani pesymiści	18,4	22,4	25,0	20,9	20,4	24,2	21,7			
Pełni pesymiści	31,7	41,0	56,5	47,8	57,0	63,6	61,0			
Nie mający zdania	13,3	18,6	31,5	26,9	36,6	39,4	39,3			
	17,7	14,8	14,4	14,6	13,2	13,1	14,9			

Tabela 18

w procentach

Odpowiedzi na pytanie: "Czy dotychczasowa polityka władz stwarza szanse wyjścia z kryzysu gospodarczego?"	Respondenci według terminów badań			
	IX '85	IV '86	XI '87	II '88
Zdecydowanie tak	13,3	2,5	2,7	2,5
Raczej tak	35,0	34,0	37,3	23,9
Raczej nie	14,0	29,4	30,8	35,3
Zdecydowanie nie	9,9	11,1	8,8	14,0
Trudno powiedzieć	26,8	22,6	20,3	24,3

Tabela 19

w procentach

Odpowiedzi na pytanie: "Jakie są perspektywy reformy gospodarczej?"	w procentach			
	VII '86	XI '87	II '88	II '88
Ludność dorosła Polski				
Pracownicy gospodarki uspołecznionej				
Kierownicy gospodarki uspołecznionej				
Kadra kierownicza szczebla podstawowego administracji państwowej				
Reforma będzie kontynuowana i zakończy się powodzeniem	10,4	7,0	7,3	11,9
Reforma będzie kontynuowana, ale jej wynik jest bardzo niepewny	48,8	64,9	53,4	75,3
Wszystko wskazuje na to, że reforma gospodarcza nie uda się	20,8	17,0	23,2	8,3
Trudno powiedzieć	19,2	10,7	15,8	4,2

Tabela 20

w procentach

Opinie o II etapie reformy	Odsetki respondentów zgadzających się z poszczególnymi stwierdzeniami w II '88
II etap reformy jest:	
- kolejną próbą zapanowania przez władzę nad sytuacją gospodarczą	63,1
- próbą przekonania społeczeństwa i Zachodu o dobrej woli władz	55,2
- programem, który ma wiele mankamentów, ale który przybliży wyjście z kryzysu i daje szanse lepszego jutra	47,8
- małym krokiem na dobrze obranej drodze	44,2
- najlepszym programem, na jaki stać władze	36,4
- chwytem propagandowym, pustym sloganem, za którym nic nie stoi	32,9
- najlepszym, możliwym na dziś programem działań	22,5
- realnym i trafnym programem trwałego wy- prowadzania kraju z kryzysu	17,2
- dobrodziejstwem, lekiem na wszystkie nasze kłopoty, a przynajmniej na te najpoważniejsze	9,7

Tabela 21

w procentach

Ocena sytuacji politycznej	Respondenci według terminów badań													
	XII '84	III '85	XII '85	III '86	IV '86	IV '86	VII '86	X '86	XII '86	IV '87	VII '87	X '87	XI '87	II '88
Bardzo dobra i dobra	2,9	2,8	5,7	4,4	4,1	0,4	8,1	11,1	5,3	11,8	9,8	10,6	7,3	7,2
Dość dobra	14,8	15,7	22,1	20,6	17,6	18,3	24,0	23,6	19,7	25,3	24,1	25,0	19,6	21,7
Ani dobra, ani zła	41,9	44,8	37,9	46,1	43,1	52,6	37,3	37,6	37,6	39,4	39,9	38,4	38,5	41,2
Raczej zła	20,7	22,0	12,8	12,2	14,4	13,9	14,5	12,1	18,6	8,8	13,8	13,4	14,3	13,3
Zła i bardzo zła	3,9	5,7	2,2	1,6	3,6	2,9	9,1	7,2	9,5	6,0	7,4	5,0	12,0	11,2
Trudno powiedzieć	15,3	8,9	19,2	14,6	17,2	11,5	6,9	7,9	9,3	8,6	4,0	6,2	8,3	4,1

Tabela 22

w procentach

Przewidywany kierunek zmian w sytuacji politycznej	Respondenci według terminów badań											
	XII '84	III '85	XII '85	IV '86	VII '86	X '86	IV '87	VII '87	X '87	XI '87	II '88	III '88
Zdecydowanie się poprawi	6,0	4,6	6,1	3,1	4,4	3,5	1,1	0,9	1,7	1,2	0,8	1,0
Nieznacznie się poprawi	35,3	25,4	26,2	20,9	30,0	21,0	17,8	23,3	25,8	20,8	17,7	16,7
Pozostanie bez zmian	27,4	34,5	34,2	40,3	38,6	50,3	34,7	45,6	45,5	43,1	49,0	51,6
Nieznacznie się pogorszy	5,9	11,0	6,3	6,3	6,9	7,6	11,5	10,3	11,5	16,6	12,0	13,4
Zdecydowanie się pogorszy	5,3	8,2	2,6	3,9	3,5	3,3	7,6	2,3	1,5	3,3	4,4	3,5
Trudno powiedzieć	19,4	16,0	24,5	25,5	16,2	14,1	27,2	17,3	13,6	14,2	16,2	13,7

Tabela 23

w procentach

Instytucje i organizacje	Deklarowany stosunek respondentów według terminów badań																	
	XII '85			VII '86			XII '86			VII '87			XI '87			II '88		
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c
Sejm	79,3	9,3	11,4	75,7	13,6	10,7	79,4	9,3	11,3	78,0	10,1	11,9	70,7	16,7	12,6	69,2	18,5	12,2
Rząd, Rada Ministrów	77,1	13,2	9,7	71,6	18,3	10,1	69,9	17,2	12,9	72,7	15,2	12,1	63,0	24,0	13,0	51,5	34,7	13,8
Wojsko	81,0	11,4	7,6	77,8	13,7	8,5	77,3	12,1	10,6	77,4	9,2	13,4	75,0	13,8	11,2	68,5	16,3	15,1
PRON	53,3	22,2	24,6	53,1	20,9	26,0	52,0	23,0	25,0	52,3	19,9	27,8	46,3	28,4	25,3	38,9	33,8	26,9
PZPR	52,6	28,2	19,2	56,4	26,9	16,7	49,5	30,8	19,7	53,1	26,3	20,6	44,3	37,0	18,7	34,4	45,8	19,6
Kościół	80,3	9,6	10,1	79,6	12,4	8,0	80,0	10,0	10,0	82,0	8,6	9,4	78,8	13,0	8,2	77,1	12,1	10,6
Rada Państwa	76,1	8,7	15,2	72,6	12,6	14,8	71,7	11,5	16,8	76,5	9,4	14,1	64,7	18,2	17,1	59,7	21,1	19,1
Związki zawodowe	58,3	23,1	18,6	57,6	24,3	18,1	56,3	23,9	19,8	50,6	25,1	24,3	47,3	30,5	22,2	52,2	27,9	19,7
MO i resort spraw wewnętrznych	53,3	31,2	15,5	55,7	29,9	14,4	53,8	28,6	17,6	59,5	22,5	18,0	53,0	31,5	15,5	48,8	33,8	17,3
Opozycja ^{a)}	20,5	45,7	33,8	19,3	43,5	37,2	15,8	49,0	35,2	18,3	41,4	40,3	16,3	45,0	38,7	21,4	38,7	39,6
Środki masowego przekazu ^{b)}	.	.	.	60,0	29,7	10,3	48,7	35,7	15,6	54,0	25,0	21,0	52,2	34,8	13,0	57,6	27,7	14,6

a - zaufanie, b - nieufność, c - brak zdania.

a) W lutym '88 informowano badanych, że przez opozycję należy rozumieć przeciwników PZPR.

b) W ostatnim badaniu /lutym '88/ pytano o stosunek do telewizji.

Tabela 24

w procentach

Ocena dokonań rządu premiera Z.Messnera	Respondenci według terminów badań	
	XII '86	XI '87
Zrobił wszystko, aby poprawić sytuację w kraju	7,9	1,7
Zrobił wiele, ale nie wszystko	35,0	25,2
Równie wiele zrobił, co zaniedbał	15,8	20,8
Niewiele zrobił	21,1	28,0
Nie zrobił nic, aby poprawić sytuację w kraju	4,0	7,4
Trudno powiedzieć	13,8	14,2

Tabela 25

w punktach procentowych

Instytucje i organizacje	Różnice pomiędzy odsetkiem badanych okazujących zaufanie	
	w listopadzie '87 a ich odsetkiem w lipcu '87	w lutym '88 a ich odsetkiem w listopadzie '87
Sejm	-7,3	-1,5
Rząd, Rada Ministrów	-9,7	-11,5
Wojsko	-2,4	-6,5
PRON	-6,0	-7,4
PZPR	-8,8	-9,9
Kościół	-3,2	-1,7
Rada Państwa	-11,8	-5,0
Związki zawodowe	-3,3	4,8
MO i resort spraw wewnętrznych	-6,5	-4,2
Opozycja	-2,0	5,1
Środki masowego przekazu	-1,8	5,4

Tabela 26a

w procentach

Politycy	Deklarowany stosunek respondentów według terminów badań														
	XII '86			VII '87			XI '87			II '88					
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c			
W. Jaruzelski	78,2	10,6	11,2	82,0	7,6	10,4	73,2	15,2	11,6	67,9	18,9	13,0			
Z. Messner	.	.	.	64,6	14,0	21,4	60,4	21,7	17,9	52,7	26,6	20,5			
J. Glemp	87,6	4,4	8,0	86,8	4,1	9,1	82,6	9,3	8,1	86,1	5,4	8,5			
L. Wałęsa	20,0	48,0	32,0	18,2	40,3	41,5	18,5	48,4	33,1	24,1	40,7	35,0			

a - zaufanie, b - nieufność, c - brak zdania.

Tabela 26b

w punktach procentowych

Politycy	Różnice pomiędzy odsetkiem badanych okazujących zaufanie	
	w listopadzie '87 a ich odsetkiem w lipcu '87	w lutym '88 a ich odsetkiem w listopadzie '87
W. Jaruzelski	-8,8	-5,3
Z. Messner	-4,2	-7,7
J. Glemp	-4,2	3,5
L. Wałęsa	0,3	5,6

Tabela 27

w procentach

Politycy	Badani określający swój stosunek do poszczególnych polityków według terminów badań																							
	XII '85			VII '86			XII '86			IV '87			VII '87			XI '87			II '88					
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c			
W. Baka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10,6	11,7	77,7	7,5	13,8	78,7
K. Barcikowski	28,3	37,9	33,3	26,7	31,4	41,9	19,2	37,6	43,2	-	-	-	19,1	20,8	60,1	14,6	26,8	58,7	10,1	30,1	59,8	10,1	30,1	59,8
J. Baryła	-	-	-	12,6	20,6	66,8	9,7	21,3	69,0	-	-	-	9,3	10,2	80,5	8,4	13,4	78,2	4,6	15,0	80,5	4,6	15,0	80,5
J. Czyrek	27,1	29,3	43,0	27,7	22,5	49,8	-	-	-	-	-	-	18,9	15,4	65,7	13,8	20,1	66,1	10,1	20,6	69,3	10,1	20,6	69,3
J. Dobraczyński	38,4	31,4	29,2	38,3	25,5	36,2	38,0	27,8	34,2	35,1	29,2	35,1	33,8	18,2	48,0	31,2	21,2	47,6	26,9	22,2	51,0	26,9	22,2	51,0
J. Glomp	82,6	11,0	6,2	80,9	9,2	9,9	82,7	7,2	10,1	-	-	-	76,8	4,7	18,5	75,4	6,7	17,9	75,2	6,2	18,6	75,2	6,2	18,6
J. Głowczyk	-	-	-	8,9	13,0	78,1	-	-	-	-	-	-	4,1	7,1	88,8	4,7	8,4	86,9	2,6	9,8	87,5	2,6	9,8	87,5
W. Jaruzelski	71,3	21,3	7,3	71,2	20,6	8,2	69,9	18,2	11,9	58,9	24,3	16,8	69,1	8,6	22,3	63,4	14,6	22,0	56,2	17,6	26,0	56,2	17,6	26,0
C. Kiszczał	17,3	39,5	42,6	18,9	32,6	48,5	15,1	33,9	51,0	15,2	36,6	48,2	15,1	21,3	63,6	15,4	22,1	62,5	8,5	29,3	62,1	8,5	29,3	62,1
M. Kosiński	-	-	-	-	-	-	42,2	17,3	40,5	-	-	-	21,6	20,1	58,3	29,6	32,8	37,2	21,8	40,0	38,1	21,8	40,0	38,1
R. Malinowski	34,1	19,1	46,8	26,5	17,1	56,4	31,2	16,9	51,9	31,3	19,8	48,9	28,6	10,6	60,8	26,6	11,6	61,8	19,5	12,9	67,4	19,5	12,9	67,4
Z. Messner	50,9	14,4	34,2	43,0	19,1	38,0	52,0	18,9	29,1	37,7	29,7	32,6	36,3	14,5	49,2	36,0	23,0	41,0	26,7	26,9	46,4	26,7	26,9	46,4
Z. Michałek	-	-	-	21,2	11,0	67,8	-	-	-	-	-	-	16,3	9,2	74,5	18,6	9,4	72,0	13,6	11,1	75,3	13,6	11,1	75,3
A. Miodowicz	26,8	28,6	43,7	23,3	32,3	44,4	32,0	31,6	36,4	24,3	40,1	35,6	18,1	23,3	58,6	16,2	27,8	56,0	17,6	27,8	54,6	17,6	27,8	54,6
T.W. Młyńczak	-	-	-	14,1	14,5	71,4	-	-	-	-	-	-	9,1	6,8	15,9	9,1	9,3	81,6	7,0	9,0	84,0	7,0	9,0	84,0
M. Orzechowski	21,1	15,5	62,4	16,3	14,6	69,1	-	-	-	25,0	18,6	56,4	17,2	8,7	74,1	18,5	8,1	73,4	18,6	11,3	70,0	18,6	11,3	70,0
N.F. Rakowski	32,5	52,9	14,6	31,2	47,2	21,6	27,2	51,0	21,8	30,0	49,1	20,9	27,1	34,7	38,2	26,1	38,8	35,1	22,4	41,5	36,1	22,4	41,5	36,1
Z. Sadowski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17,1	8,3	74,6	13,2	14,7	72,2	13,2	14,7	72,2
Z. Szałałda	-	-	-	18,0	18,9	63,2	-	-	-	18,6	26,6	54,8	13,2	12,2	74,6	15,6	16,2	67,8	10,2	18,4	71,3	10,2	18,4	71,3
J. Urban	-	-	-	19,8	67,1	13,1	22,5	64,9	12,6	30,8	56,3	12,9	28,8	41,7	29,5	28,8	48,1	23,1	28,9	49,6	21,3	28,9	49,6	21,3
L. Wałęsa	44,8	41,6	13,3	34,9	45,2	19,8	31,6	42,2	26,2	38,6	32,3	29,1	24,2	29,0	46,8	20,4	36,0	43,6	25,7	30,7	43,3	25,7	30,7	43,3

a - sympatia,   b - brak sympatii,   c - nieznamość lub obojętność